

Kohti näyttöön perustuvaa sosiaalihuoltoa

**Euroopan unionin
rahoittama**

NextGenerationEU

Marketta Rajavaara, professori emerita, Helsingin yliopisto
Maria Tapola-Haapala, tutkija, Sosiaalialan osaamiskeskus Verso,
Päijät-Hämeen hyvinvointialue

VI Terveysalan kansallinen näyttöön perustuvan toiminnan symposium:
Näyttöön perustuvan toiminnan varmistaminen uusissa sote-rakenteissa
Esitys 15.2.2024 klo 11.20-11.50, Sokos Hotel Tripla

Esityksen sisältö

- Sosiaalihuolto hyvinvointialueilla – lähtökohtia näyttöön perustuville suosituksille
- Miksi sosiaalihuollon näyttöön perustuvat suositukset ovat ajankohtaisia vasta nyt?
- Sosiaalihuollon suositukset (SoSu) -osahanke

Sosiaalihuolto hyvinvointialueilla - lähtökohtia näyttöön perustuville suosituksille

- Sosiaalihuolto ja terveydenhuolto ovat henkilöstöltään lähes saman suuruisia: sosiaalihuolto **173 000**, terveydenhuolto **181 000**, sote-palvelut yhteensä **358 000** työntekijää (Vuonna 2021, THL 2023).
- Hankkeemme ytimessä on **sosiaalityö** – sosiaalihuollon työntekijäryhmiä sosiaalityön asiantuntijoiden (31 000) ohella ovat mm. lähihoitajat (68 000), kotipalvelutyöntekijät (23 000).
- Suosituksille mittava tehtäväkenttä: **laaja palveluvalikoima** sosiaalihuoltolakiin ja erityislainsäädäntöön perustuen. Muita tehtäviä rakenteellinen sosiaalityö, yhteisösosiaalityö, etsivä työ, mielenterveyden edistäminen, ehkäisevä päihdetyö.
- Suositustyötä aloitellaan **henkilöstöpulan, jaksamisongelmien ja eläköitymisten** tilanteessa.
- Hyvinvointialueiden uudistuksissa palveluintegraatio tavoitteena, mutta **sosiaalipalvelut ovat vaarassa jäädä heikosti näkyviksi**.
- **Kustannuspaineet** ja väestön palvelutarpeet lisääntyvät.

Sosiaalityön ja -palvelujen asiantuntijuus

- Sosiaalityöntekijöiden maisteritason koulutus kuudessa yliopistossa, sosionomien (AMK) ja geronomien (AMK) sekä ylempi AMK koulutus ammattikorkeakouluissa.
- Tohtorikoulutus, erikoistumiskoulutus (neljä erikoistumisalaa), mutta erikoistuneiden osuus vaatimaton lääketieteisiin verrattuna.
- Sosiaalialan osaamiskeskukset (2001-), sosiaalityön yliopistotasaisen tutkimuksen valtionavustus (2020-)
- Sosiaalipalvelujen vaikuttavuuden tutkimus nostettiin esille 1980- ja 1990-lukujen vaihteessa, mutta vaikuttavuustietoa on edelleen niukasti ja kustannusvaikuttavuustietoa vielä vähemmän.

Miksi sosiaalihuollon näyttöön perustuvat suositukset ovat Suomessa ajankohtaisia vasta nyt?

Muutoksen estäjiä:

- Sosiaalihuollon näyttöön perustuvaa toimintaa ei ole pidetty tarpeellisena.
- Näyttöön perustuvalla toiminnalla ei ole ollut puolestapuhujia, hankkeita tai rahoitusta. (Huom. Stakesin FinSoc-yksikön Hyvät käytännöt -ohjelma 2004-2007)
- Sosiaalityössä laadullinen tutkimus on ollut vallitsevaa.
- Alan tutkijat ovat olleet kriittisiä näyttöön perustuvaa toimintaa kohtaan (positivistinen tiedekäsitys, näytön ymmärtäminen hierarkiaksi, RCT-tutkimusasetelman korostus, ylhäältä alas -toimeenpano, yhteys uuteen julkisjohtamiseen NBM).
- Sosiaalihuollon puutteelliset TTKI-rakenteet

Muutoksen edistäjiä:

- Sote-palvelujen järjestämisvastuun siirtyminen hyvinvointialueille
- Asiakkaiden osallisuuden merkityksen korostuminen
- Tieto-ohjaus ja -tarpeet muuttuneet (vaikuttavuus, vertailutieto jne.)
- Sosiaalityön tutkimuksen rahoitus, määrällinen kasvu ja tutkimusintressien muutokset
- *Sosiaalihuollon sisältöohjaus hyvinvointialuerakenteessa (STM 2024:3, Pohjola & Muuri)* sisältää ehdotuksen, että sosiaalihuoltoon luodaan tutkittuun tietoon perustuva **Käypä sosiaalityö -järjestelmä** suunnitelman avulla, joka sisältää rakenteen, vastuutahon ja rahoituspohjan.

Sosiaalihuollon suositukset -osahanke (SoSu)

2023-2025

Tavoitteet:

1. selvittää nykytila sekä tiedolliset ja organisatoriset edellytykset, mahdollisuudet ja esteet sosiaalihuollon näyttöön perustuvien suositusten aikaansaamiselle,
2. tuottaa kehittämismalleja, ehdotuksia ja skenaarioita koskien toiminnan organisoimista, jotta näyttöön perustuvien suositusten aikaansaamisessa edetään kansallisesti (ja alueellisesti),
3. toteuttaa pilotti liittyen näyttöön perustuvien suositusten kehitystyöhön.

Sosu- osahank- keen toteutus

- Osahanke on osa Suomen kestävän kasvun ohjelman hankekokonaisuutta ”Kustannusvaikuttavuus osaksi suosituksia”, josta vastaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde ja jota koordinoi Kansallinen HTA-koordinaatioyksikkö FinCCHTA.
- Toteuttajana on Sosiaalialan osaamiskeskus Verso yhteistyössä muiden sosiaalialan osaamiskeskusten ja FinCCHTAn kanssa.
- Sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA toteuttaa osahankkeessa Pohjoismaita koskevan selvityksen näyttöön perustuvista sosiaalipalveluista.

Ajan- kohtaista - kysely

- Osahankkeessa toteutettiin vuonna 2023 kysely sosiaalihuollon asiantuntijoille suosituksiin liittyvistä kysymyksistä.
 - Jakelu sidosryhmien sekä sosiaalisen median kanavien kautta
 - Kyselyvastauksia 133 ; vastaajat mm. sosiaalityöntekijöitä sekä projekti- ja kehittämistehtävissä olevia
- Vastaajat suhtautuivat ajatukseen suosituksista pääsääntöisesti myönteisesti; kriittisiäkin näkökulmia esitettiin.
- Suositusten nähtiin voivan tukea työtä ja vahvistaa tutkimus- ja vaikuttavuusperustaisuutta, palvelujen tasalaatuisuutta, läpinäkyvyyttä ja sosiaalihuollon asemaa.
- Pohdintaa aiheuttivat muun muassa huoli ammattilaisten harkintamahdollisuuksien kaventumisesta, suositusten painoarvo ja käytötavat, suhde organisaatioiden resursseihin sekä olemassa olevan tutkimustiedon mahdollinen niukkuus.

Ajan- kohtaista - pilotti

- Osahankkeen pilottisuositusten aiheena *ihmissuhteiden huomioiminen päihdeongelmasta toipumisen yhteydessä* (työnimi)
- Käynnistyy keväällä 2024
- Lähtökohtana Hoitotyön tutkimussäätiö Hotuksen suositusprosessi
 - Muokkauksia tarvittaessa
 - Sosiaalihuollon erityispiirteiden tunnistaminen
- Nostaa mahdollisesti esille kysymykset näytönasteesta, näytön hierarkiasta, laadullisen tutkimuksen roolista suosituksissa sekä suositusten ja kontekstin (palvelujärjestelmä, lainsäädäntö, organisatoriset edellytykset ym.) välisestä suhteesta.

Kiinnostuitko – ollaan yhteyksissä!

maria.tapola-haapala@paijatha.fi
marketta.rajavaara@helsinki.fi
kirsi.kuusinen-james@paijatha.fi

Osahankkeen ajankohtaiset kuulumiset (mm. Teams-tilaisuudet, kirjoitukset):

<https://paijathasote.fi/sosiaalialan-osaamiskeskus-verso/kehittamishankkeet/sosiaalihuollon-kustannusvaikuttavuus/>